

ตอนที่ 2 สมรรถนะครูคนตรี และลักษณะครูวิชาชีพ

แนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถนะหรือความสามารถของบุคคลในองค์กร (Competency) ได้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1960 จากการเสนอบทความทางวิชาการของแมคเคลแลนด (David Mc Clelland) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาวเวิร์ด ซึ่งได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่ดี (Excellent Performer) ของบุคคลในองค์กรกับระดับทักษะความรู้ความสามารถ โดยระบุว่า การวัด IQ และการทดสอบบุคลิกภาพเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมในการทำนายความสามารถ (Competency) แต่บริษัทควรว่าจ้างบุคคลที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานมากกว่าคะแนนทดสอบ (Test Scores) และต่อมาองค์กร U.S. Foreign Service ได้ขอให้ แมคเคลแลนดพัฒนาวิธีการคัดเลือกคนใหม่

ปี 1982 ริชาร์ด โบยัตซิส (Richard Boyatzis) ได้เขียนหนังสือ "The Competent Manager : A Model of Effective Performance" โดยได้ใช้คำว่า "Competencies" เป็นคนแรกและปี 1996 เขาได้นิยามสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ว่าเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคลซึ่งนำไปสู่หรือเป็นปัจจัยที่ทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ (दनัย เทียนพุดม 2548, http://www.frda.or.th/_competency2.html)

สำหรับความหมายของสมรรถนะมีการให้ความหมายไว้หลายนัย ดังจะยกตัวอย่างการให้ความหมายของนักวิชาการบางท่าน ดังนี้

สก๊อต บี พารี (Scott B. Parry) นิยามคำว่าสมรรถนะว่าเป็น กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่ง ๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้น ๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ อ้างถึงใน เทียน ทองแก้ว 2548, <http://dusithost.dusit.ac.th/~ei/tuan/file21122005046.doc>)

อานนท์ ศักดิ์วีระวิชัย (2547: 61) ได้สรุปคำนิยามของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ คือคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่าผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่น ๆ อะไร หรือลักษณะสำคัญ ๆ อะไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สาเหตุที่ทำงานแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดคุณลักษณะบางประการคืออะไร เป็นต้น

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สมรรถนะจึงเป็น ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีผลงานได้ตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดหรือสูงกว่า

องค์ประกอบของสมรรถนะ

หลักตามแนวคิดของแมคเคลแลนด์ (McClelland, 1973) มี 5 ส่วนคือ

1. ความรู้ (knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น
2. ทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดได้นั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น
4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น
5. แรงจูงใจ / เจตคติ (motives / attitude) เป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

ประเภทของสมรรถนะ

สมรรถนะสามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภทคือ

1. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competencies)

สมรรถนะส่วนบุคคล หมายถึง สมรรถนะที่แต่ละคนมี เป็นความสามารถเฉพาะตัว คนอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ เช่น การต่อสู้ป้องกันตัวของ จา พนม นักแสดงชื่อดังในหนังเรื่อง “ต้มยำกุ้ง” ความสามารถของนักดนตรี นักกายกรรม และนักกีฬา เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้ยากที่จะเลียนแบบ หรือต้องมีความพยายามสูงมาก
2. สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies)

สมรรถนะเฉพาะงาน หมายถึง สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่ง หรือบทบาทเฉพาะตัว เช่น อาชีพนักสำรวจ ก็ต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลข การคิดคำนวณ ความสามารถในการทำบัญชี เป็นต้น
3. สมรรถนะองค์การ (Organization Competencies)

สมรรถนะองค์การ หมายถึง ความสามารถพิเศษเฉพาะองค์กรนั้นเท่านั้น เช่น บริษัท เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด เป็นบริษัทที่มีความสามารถในการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า หรือบริษัทฟอร์ด (มอเตอร์) จำกัด มีความสามารถในการผลิตรถยนต์ เป็นต้น หรือ บริษัท ที โอ เอ (ประเทศไทย) จำกัด มีความสามารถในการผลิตสี เป็นต้น

4. สมรรถนะหลัก (Core Competencies)

สมรรถนะหลัก หมายถึง ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมี หรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น พนักงานเลขานุการสำนักงาน ต้องมีสมรรถนะหลัก คือ การใช้คอมพิวเตอร์ได้ ติดต่อประสานงานได้ดี เป็นต้น หรือ ผู้จัดการบริษัท ต้องมีสมรรถนะหลัก คือ การสื่อสาร การวางแผน และการบริหารจัดการ และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

5. สมรรถนะในงาน (Functional Competencies)

สมรรถนะในงาน หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือน แต่ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน เช่น ข้าราชการตำรวจเหมือนกัน แต่มีความสามารถต่างกัน บางคนมีสมรรถนะทางการสืบสวน สอบสวน บางคนมีสมรรถนะทางปราบปราม เป็นต้น

การศึกษาสมรรถนะทางวิชาชีพนั้น กุลยา ตันติผลาชีวะ (2532: 146 อ้างถึงใน อัจริยา วัชรวิวัฒน์, 2544) ได้เสนอไว้สรุป 5 ลักษณะ ดังนี้

1. กำหนดสมรรถนะโดยการประเมินความต้องการ จากกลุ่มผู้ใช้ ความต้องการที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสามารถ มีความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างไร
2. กำหนดสมรรถนะโดยการวิเคราะห์งาน โดยการจำแนกเนื้อหาและเป้าหมายของงานให้อยู่ในรูปของงานที่จะต้องปฏิบัติ
3. กำหนดสมรรถนะโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ จะบอกได้ว่าผู้ที่มีสมรรถนะในวิชาชีพนั้น ๆ ต้องมีความรู้เรื่องใด ต้องการทักษะอะไรและมีต้องมีเจตคติทางวิชาชีพอย่างไร
4. ศึกษาสมรรถนะตามสภาพความเป็นจริงในสังคม เศรษฐกิจ การเมือง
5. ศึกษาสมรรถนะโดยการวิเคราะห์ตามหลักการทฤษฎีและตำรา

ระดับของสมรรถนะ

ระดับของสมรรถนะหมายถึง ระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกัน (เทียน ทองแก้ว 2548, <http://dusithost.dusit.ac.th/~ei/tuan/file21122005046.doc>) อาจแบ่งออกเป็นแบบกำหนดเป็นสเกล (scale) ซึ่งสมรรถนะแต่ละตัวจะกำหนดระดับความรู้ ทักษะและคุณลักษณะแตกต่างกันตามปัจจัย จะกำหนดเป็นตัวชี้บ่งพฤติกรรม (behavioral indicator) ที่สะท้อนถึงความสามารถในแต่ละระดับ (proficiency scale) โดยกำหนดเกณฑ์การจัดระดับความสามารถไว้ 5 ระดับคือ

- (1) ระดับเริ่มต้น (beginner)
- (2) ระดับมีความรู้บ้าง (novice)
- (3) ระดับมีความรู้ปานกลาง (intermediate)

(4) ระดับมีความรู้สูง (advance)

(5) ระดับความเชี่ยวชาญ (expert)

ในแต่ละเกณฑ์ความสามารถ มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้

เกณฑ์ความสามารถ	ตัวชี้วัดพฤติกรรม
1. ระดับเริ่มต้น	- มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี
2. ระดับมีความรู้บ้าง	- สามารถประยุกต์แนวคิดทฤษฎีมาใช้ในการ
3. ระดับมีความรู้ปานกลาง	- สามารถนำความรู้ ทักษะ มาใช้ให้เป็นรูปธรรม
4. ระดับมีความรู้สูง	- สามารถแปลงทฤษฎีมาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติและผู้อื่นสามารถนำเครื่องมือไปปฏิบัติได้จริง
5. ระดับเชี่ยวชาญ	- สามารถกำหนดทิศทางการยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการในเรื่องความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องให้แก่หน่วยงานได้

สมรรถนะทางวิชาชีพครูดนตรี

องค์กรครูดนตรีวิชาชีพในสหรัฐอเมริกา หรือ ชื่อย่อว่า MENC (The Music Educators National Conference) ได้กำหนดสมรรถนะของครูดนตรีที่พึงกระทำได้ (MENC., 2002 <http://www.menc.org/publication/books/standards.htm>) มีดังนี้

1) ปฏิบัติดนตรีด้วยความเข้าใจและใช้เทคนิคด้วยความคล่องแคล่ว ด้านการเล่นคลอ การขับร้อง การอำนวยเพลง และสามารถประเมินดนตรีปฏิบัติได้

2) สามารถสร้างบทประพันธ์ด้วยลีลาดนตรีที่หลากหลาย และอธิบายงานเรียบเรียงเสียงประสานที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ฝึกในโรงเรียนได้

3) ครูดนตรีศึกษาจะต้องวิเคราะห์ อธิบาย พรรณนา ในงานหรือบทประพันธ์อื่น ๆ ได้

4) ครูดนตรีศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติแห่งอาชีพโดยสามารถที่จะสื่อสารแสดงปรัชญาทางดนตรีกับผู้เรียน เข้าใจปัญหาการเรียนของผู้เรียนที่มีปัญหาทางดนตรี อุทิศเวลาให้การสอนและปรับปรุงเทคนิคการสอนอยู่เสมอ

โดยสรุป สมรรถนะวิชาชีพ คือการกำหนดคุณลักษณะในวิชาชีพที่ต้องการคนที่มีความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงาน และเจตคติ ให้ตรงกับงานที่ต้องปฏิบัติ ในขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร ผู้วิจัยจะให้ความสนใจในสมรรถนะนักศึกษาบางส่วนตามทฤษฎีของกาเย่ คือ ทักษะทางสติปัญญา กลวิธีในการรับรู้ การให้ข้อมูลข่าวสารด้วยวาจา ทักษะปฏิบัติ และทัศนคติของนักศึกษา ส่วนการกำหนดคุณลักษณะการได้มาซึ่งสมรรถนะทางวิชาชีพครูดนตรีนั้นอาจกระทำได้หลายวิธี ผู้วิจัยสนใจการกำหนดสมรรถนะโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ จะบอกได้ว่าผู้สมรรถนะในวิชาชีพนั้น ๆ ต้องมีความรู้เรื่องใด ต้องการทักษะอะไรและมีเจตคติทางวิชาชีพอย่างไร ประกอบการศึกษาสมรรถนะจากเอกสารตำราต่าง ๆ เกี่ยวกับสมรรถนะหลัก (core competency) ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมี หรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น ครูดนตรี ต้องมีสมรรถนะหลัก คือ การปฏิบัติเครื่องดนตรีและขับร้องได้ เป็นต้น

สมรรถนะครูดนตรีตามหลักสูตรจากสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ

ในสหรัฐอเมริกา สมาคมโรงเรียนดนตรีแห่งชาติ (The National Association of Schools of Music : NASM, http://129.219.216.161/assess/2004_2005/045%20Music%20Ed.pdf) ได้กำหนดเป้าหมายของผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางดนตรีศึกษา ไว้ 7 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการปฏิบัติ (Performance)

- 1.1 ปฏิบัติเครื่องดนตรีหลักอย่างน้อย 1 ชิ้น ในระดับใช้ทักษะเทคนิคศิลปิน
- 1.2 เข้าใจในขอบเขตของการแสดงเครื่องมือหลักและสามารถที่จะปฏิบัติได้อย่างดี
- 1.3 มีความสามารถที่จะปฏิบัติโน้ตที่เห็นด้วยความคล่องแคล่ว (Read at sight)
- 1.4 มีความรู้และทักษะเพียงพอในการทำงานเป็นผู้นำการแสดงดนตรี (Musical Interpretation)

มีทักษะการจัดการฝึกซ้อมและทักษะของการอำนวยเพลง

- 1.5 มีความสามารถในการเล่นคีย์บอร์ดและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติเครื่องดนตรีชิ้นอื่น (Secondary Performance Areas)

1.6 มีพัฒนาการคุณภาพงานศิลป์ ทักษะเทคนิคในการเล่นรวมวงกับผู้อื่น

2. ด้านทักษะการฟังและการวิเคราะห์ (Aural Skills and Analysis)

2.1 ให้เข้าใจองค์ประกอบพื้นฐาน (Common Elements) และการจัดการรูปแบบดนตรีโดยใช้ความสามารถนี้ในการวิเคราะห์จากการฟัง การเห็น และจากการบรรเลง

2.2 มีความเข้าใจรูปแบบกระบวนการ และโครงสร้างทางดนตรีเพียงพอที่ใช้ในการประพันธ์เพลงบรรเลง งานวิชาการดนตรี วิธีสอนและบริบทของประวัติศาสตร์ดนตรีเป็นไปตามเครื่องมือที่เลือกเรียน

2.3 มีความสามารถในการถ่ายทอดดนตรีโดยรวม ประวัติ วัฒนธรรมและลีลาในบริบทที่เกี่ยวข้อง

2.4 มีสมรรถนะขั้นก้าวหน้าที่จะผลิตงานและวิเคราะห์งานดนตรีต่างๆ ในทฤษฎีที่เป็นของตัวเอง

2.5 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีทางดนตรีและรูปแบบการประพันธ์ทั้งงานจากการเลียนแบบงานดั้งเดิม รวมทั้งมีประสบการณ์การใช้เครื่องดนตรีที่ใช้ไฟฟ้าและไม่ใช้ (Acoustic and electronic Media) และมีพื้นฐานในสุนทรียภาพและบริบททางวัฒนธรรมในของงานที่น่าเสนอ

2.6 มีความสามารถในการใช้เครื่องมือในการสร้างงานรวมทั้งทักษะการเล่นคีย์บอร์ด การใช้คำพูดและภาษาที่น่าเสนอ รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

3. การประพันธ์และการด้นสด (Composition and Improvisation)

3.1 มีทักษะพื้นฐานดีพอในการสร้างงานใหม่หรือสร้างงานจากแหล่งดั้งเดิมโดยไม่ได้มีการตระเตรียมมาก่อน

3.2 มีความสามารถในการประพันธ์ การด้นสดหรือทั้ง 2 อย่างในระดับพื้นฐานหรือมากกว่าในการใช้ภาษาทางดนตรี เช่น การเลียนแบบ (Imitation) ลีลาดนตรีแบบต่างๆ การด้นสดจากแนวทางที่กำหนดล่วงหน้า การสร้างสรรค์งานใหม่จากบทประพันธ์เดิม การทดลองใช้เสียงดนตรีจากแหล่งเสียงต่างๆ และทำการเปลี่ยนแปลงดนตรีให้เหมาะสมในหลาย ๆ วิธีที่ไม่ใช่แบบประเพณีปฏิบัติ (Manipulating the Common Elements in Non-traditional ways)

4. ประวัติและเพลงที่พร้อมออกแสดง (History and Repertory)

4.1 มีพื้นฐานความรู้ทางประวัติศาสตร์ดนตรีถึงยุคปัจจุบัน

4.2 คู่ขนานกับการทำเพลงที่พร้อมออกแสดง นักศึกษาทุกคนจะต้องมีความรอบรู้ในแขนงดนตรีที่กว้างขึ้นโดยศึกษาเกี่ยวกับการเล่นแสดงเดี่ยว (Recitals) เป็นวง (Concert) อوبرา (Opera) และ การใช้ดนตรีในภาพยนตร์รวมทั้งการแสดงสาขาอื่น ๆ

5. เทคโนโลยี (Technology)

5.1 ทำความเข้าใจการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนงานดนตรี

5.2 ทำงานดนตรีโดยใช้เทคโนโลยีในขอบเขตเฉพาะงาน

6. การสังเคราะห์ (Synthesis)

6.1 นักศึกษาต้องสามารถทำงานได้และแก้ไขปัญหาได้อย่างอิสระโดยรวมความสามารถทางดนตรีทั้งหมด ได้แก่ การปฏิบัติ การฟัง การพูดและการมองเห็น การประพันธ์ การดนตรีสด และการเตรียมแสดง

6.2 รูปแบบและการตัดสินใจคุณค่าทางดนตรี

6.3 ต้องรอบรู้ในการใช้เครื่องมือมีความครอบคลุมเนื้อหาของการแสดง รวมทั้งดนตรีโลกที่หลากหลายวัฒนธรรมกับดนตรีของตน

6.4 เข้าใจพื้นฐานระหว่างความสัมพันธ์กับความเกี่ยวพันท่ามกลางวิชาชีพต่างๆ ในการริเริ่มทำงานโครงการทางดนตรี

7. สมรรถนะการสอน (Teaching Competencies)

7.1 สามารถสอนในหลายระดับที่แตกต่างกันทั้งกลุ่มอายุเดียวและทั้งชั้น

7.2 เข้าใจการพัฒนาการของเด็กและหลักการเรียนรู้

7.3 สามารถที่จะเข้าถึงทัศนคติและวางแผนจัดการศึกษาได้ตามความต้องการ

7.4 มีความรู้ในกระบวนการ การใช้สื่อ และการเตรียมแสดงในทุกๆระดับของสาขาวิชาดนตรีศึกษา

7.5 สามารถที่จะยอมรับแก้ไขหรือปฏิเสธกระบวนการและสื่อที่อยู่บนพื้นฐานการประเมินรายบุคคลในสถานการณ์การสอนแบบพิเศษ

7.6 เข้าใจเทคนิคการวัดผลและสามารถปรับใช้กับการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนได้

มหาวิทยาลัยพริแมท์ สเตท (Plymouth State University) ได้วางเป้าหมายในการเตรียมนักศึกษาเพื่อไปสอนดนตรีตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงเกรด 12 โดยจะสอนในเรื่องการขับร้อง การ

ปฏิบัติเครื่องดนตรี และการศึกษาดนตรีทั่วไป นักศึกษาทุกคนจะต้องได้รับการเสริมสร้างให้มีสมรรถนะ 7 ด้าน ดังนี้ (Plymouth, http://www.plymouth.edu/assessment/Goals_MuEd.htm)

1. ด้านทฤษฎี (Theory) นักศึกษาต้องแสดงความสามารถเกี่ยวกับ

1.1 การอ่านดนตรี (Music Reading)

1.2 การฝึกโสต (Ear training)

1.3 การด้นสด (Improvisation)

1.4 พื้นฐานคำศัพท์ทางดนตรี (Fundamental Music Vocabulary)

1.5 การประสานเสียงรวมทั้งการเขียนแยกแนวและการประพันธ์ (Harmony including Part-writing and Composition)

1.6 คีตลักษณ์และการวิเคราะห์ (Form and Analysis)

1.7 การเรียบเรียงเพลงบรรเลงและเพลงขับร้อง (Instrumental and Vocal Arranging)

2. ด้านประวัติศาสตร์และวรรณคดี (History and Literature)

นักศึกษาต้องสามารถแสดงและเข้าใจพัฒนาการของดนตรีในยุคต่างๆ บทบาทหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรมอดีตและวัฒนธรรมร่วมสมัย (Contemporary and Past Cultures)

3. ด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรี (Performance)

นักศึกษาจะต้องพัฒนาและสามารถแสดงทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีในระดับมาตรฐานที่อาชีพนักการศึกษาดนตรีต้องการ

4. ด้านเทคนิค (Technique)

นักศึกษาจะต้องมีความสามารถด้านการใช้เทคนิคเพื่อการปฏิบัติขับร้อง บรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย เครื่องลมไม้ เครื่องทองเหลือง เครื่องประกอบจังหวะ และเปียโน และ/หรือกีตาร์

5. ด้านการอำนวยเพลง (Conducting)

นักศึกษาต้องมีความสามารถในการปรับปรุงและอำนวยเพลงในวงขับร้องประสานเสียง และหรือวงดนตรีบรรเลง ด้วยการใช้ความรู้และทักษะเพื่อทำงานในวงดนตรีประจำโรงเรียน

6. ด้านวิธีการและสาระ (Method and Materials)

นักศึกษาจะต้องแสดงความรอบรู้ในการพัฒนาหลักสูตร ตามปรัชญาการศึกษาดนตรีเพื่อนำพาและสามารถบริหารโปรแกรมดนตรีให้มีประสิทธิผล

7. ด้านการฝึกงาน (Practicum)

นักศึกษาจะต้องเข้าร่วมการฝึกประสบการณ์สังเกตการสอน และการทำงานในชั้นเรียนระดับประถมและมัธยม โดยสามารถสอนและมีทักษะการบริหารชั้นเรียนเพื่อนำไปสู่วิชาชีพต่อไป

ในขณะที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย สเตท, สคาเมนโต้ (California State University, Sacramento Department of Music, <http://www.csus.edu/music/pdf/Assessment.pdf>) ได้วางจุดมุ่งหมายหลักของการเรียนการสอนโปรแกรมดนตรีศึกษา (Primary Program Goals) ไว้ 4 ประการคือ

1. ปฏิบัติเครื่องดนตรีเอก (as performers on major instrument)
2. รู้แง่มุมของประวัติดนตรี (historical perspectives of music)
3. รู้ทฤษฎีทางดนตรี
4. มีทักษะการฟัง ทักษะการเล่นคีย์บอร์ด การขับร้อง การอ่านวงเพลง และการใช้เทคโนโลยี

ในด้านสมรรถนะของนักศึกษาครูดนตรีศึกษา (Student Competencies) จะมี 4 ด้าน คือ

ก. การปฏิบัติ (Performance)

1. พัฒนาการปฏิบัติ เครื่องมือใน Performance Area
2. ปฏิบัติข้ามกลุ่มเครื่องมือได้
3. พัฒนาเทคนิคที่จำเป็นในการแสดงอย่างเหมาะสม
4. มีประสบการณ์การเล่นดนตรีในระหว่างเรียน (ensemble experience)
5. มีส่วนร่วมในการแสดงเดี่ยว (recital) การจัดคอนเสิร์ต (concert) โอเปร่า (opera) และการปฏิบัติรวมวงอื่นๆ

ข. ประวัติศาสตร์ดนตรี (History of Music)

1. ความรู้ของลีลา (style) รูปแบบและคีตกวีตั้งแต่ยุคกลาง (Middle Age) จนถึงปัจจุบัน
2. วรรณคดีดนตรี บทบาทบริบทดนตรีในสังคม รวมถึงวัฒนธรรมดนตรีนอกเหนือจากดนตรีตะวันตก
3. ศึกษาอิสระบนความหลากหลายของปัญหาดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ขับร้อง การวิเคราะห์ การแสดงและประวัติ

ค. ทฤษฎี (Theory)

1. ศึกษาหลักเกณฑ์ทฤษฎีทางดนตรีตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 จนถึงปัจจุบัน
2. มีพัฒนาการโดยการเข้าใจองค์ประกอบและรูปแบบของดนตรี โดยมีความสามารถในการทำงาน เข้าใจการ Aural verbal และ visual analysis
3. มีความรู้เพียงพอในเรื่องโครงสร้างและคีตลักษณ์ของเพลงนำไปสู่การประพันธ์ , การปฏิบัติ นักวิชาการวิธีสอบและบริบททางประวัติศาสตร์

ง. ส่วนสนับสนุน (Supporting Areas)

1. ความรู้สมรรถนะทางการฟัง
2. ความรู้สมรรถนะคีตบอร์ด
3. ความรู้สมรรถนะการอำนวยเพลงและทักษะการจัดการฝึกซ้อม
4. ความรู้สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีดนตรี

นักศึกษาหลักสูตรดนตรีศึกษาจะได้รับการทดสอบสมรรถนะในสาขาวิชาที่เลือกเรียนก่อนออกไปสอน โดยคณะกรรมการประจำภาควิชาดนตรีศึกษา การทดสอบจะวัดทักษะที่จำเป็นต่อการที่จะเป็นครูดนตรี (<http://www.csus.edu/music/pdf/teacherhandbook.pdf>) ได้แก่

1. ส่วนหลัก (Core Portion)

1.1 ปฏิบัติเครื่องดนตรี (Performance)

ปฏิบัติเครื่องดนตรีที่เลือกเป็นวิชาเอก (Major Instrument) นักศึกษาต้องเข้าใจและแสดงบทประพันธ์ให้ได้อย่างถ่องแท้ (Demonstrate a clear understanding of Compositional Style) โดยให้นักศึกษาต้องเลือกเพลงที่เล่นได้ดีแสดงประมาณ 10 นาที (Segments of pieces are fine)

1.2 การอำนวยเพลงจากเพลงที่เตรียม (Prepared Conducting)

เตรียมทำนองสั้นๆ 2 ทำนอง เพื่อที่จะอำนวยเพลงกับผู้เล่นบนเปียโน

1.3 การอำนวยเพลงจากทำนองที่ให้ (Sight Conducting)

กรรมการจะให้ทำนองสั้นๆ 2 ทำนอง พร้อมเครื่องหมายจังหวะ (Tempo and Metronomic Markings) นักศึกษามีเวลาศึกษา 20 วินาที เสร็จแล้วเริ่มอำนวยเพลง แต่ละทำนองกับผู้เล่นบน Piano

2. ส่วนเครื่องมือ (Instrumental Portion)

2.1 นักศึกษาต้องทดสอบเครื่องดนตรีชิ้นที่สอง (Secondary Instruments) นักศึกษาจะต้องปฏิบัติจากแบบฝึกเริ่มต้น (Beginning Instrumental Method Book) จากแบบฝึกฟลูท (Flute)

คลาริเน็ต (Clarinet) ทรัมเป็ต (Trumpet) ทรอมโบน (Trombone) และกลองสแนร์ (Snare Drum) หรือไวโอลิน (Violin) วิโอล่า (Viola) และดับเบิลเบส (Double Bass)

2.2 บรรเลงเพลงที่ไม่เคยเห็นจากเครื่องมือเอก (Sight playing on Major Instrument)

3. ส่วนการขับร้อง (Choral Portion)

3.1 ร้องเพลงที่ไม่เคยเห็น (Sight Singing) จากแบบฝึกหัดนี้มีระดับความยาก (Increasing Difficulty) นักศึกษาจะต้องร้องโดยใช้ Neutral syllable , Scale numbers หรือ Solfege

3.2 เปียโน (Piano) นักศึกษาจะต้องสาธิตความชำนาญในการใช้คีย์บอร์ดบรรเลงเพลง บางส่วนจากโน้ตที่ไม่เคยเห็นมาก่อนหรือทั้งหมดในเพลงต่อไปนี้ (1) เพลงสวด (Hymn) หรือ คอรัลของบ๊าค (Bach Chorale) (2) เล่นเพลงบรรเลงประกอบอย่างง่าย (Simple Accompaniment) (3) ให้เพิ่มคอร์ดบนทำนองที่เล่นประกอบด้วยเขียนตัวอักษรหรือตัวเลขกำกับ (4) ให้เปลี่ยนบันไดเสียงบนทำนองที่เล่นและบรรเลงไปสู่กุญแจเสียงอื่นๆ

นักศึกษาที่เข้าทดสอบต้องตระหนักว่าทักษะที่ได้รับการทดสอบนี้ เพื่อที่จะทำให้นักศึกษาเป็นครูโดยสมบูรณ์ (Successful Student Teaching) ในการสอบเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต้องได้รับความเห็นและคำแนะนำจากคณะกรรมการประจำสาขา

สำหรับภาควิชาดนตรีของวิทยาลัยเบ็ทเทิล (Department of Music Bethel College) ได้วางเป้าหมายโปรแกรมดนตรีศึกษา เป็นการเตรียมนักศึกษาเพื่อไปเป็นครูดนตรีในโรงเรียนระดับประถมและมัธยม นักศึกษาจะต้องมีการรวมความรู้ (Body of knowledge) ทักษะต่างๆ (Skills) และแนวทางการคิด (Ways of thinking) เพราะฉะนั้นนักศึกษาครูดนตรีทุกคนจะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติดนตรี (Ability to perform) มีความคิดสร้างสรรค์ (Create) และฟังดนตรีอย่างเข้าใจ (Listen to music with Understanding) ในหลักสูตรการเตรียมนักดนตรีสู่อาชีพนั้น นักศึกษาจะต้องมีความรู้และเข้าใจวิธีสอน (Intellectual understanding of the Pedagogical) ประวัติศาสตร์และทฤษฎีที่นำไปสู่การปฏิบัติดนตรี (Historical and Theoretical Aspects of Musical Performance) (<http://www.bethelcollege.edu/acadb/undgps/finearts/Music/mused.htm>)

พันธกิจที่สำคัญของโปรแกรมดนตรีศึกษา คือ เตรียมตัวนักศึกษาเพื่อให้ได้รับใบอนุญาตจากรัฐในการประกอบวิชาชีพครูดนตรี โดยฝึกฝนอย่างเข้มข้นใน 3 ด้าน ได้แก่

1. การขับร้องประสานเสียง (Choral Music)
2. พื้นฐานดนตรีทั่วไป (General Music)

3. ปฏิบัติเครื่องดนตรี (Instrumental performance)

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรดนตรีศึกษาในวิทยาลัยเบ็ทเทิลมุ่งพัฒนารูปแบบความเป็นวิชาชีพ ภายใต้แนวทางของที่ประชุมนักการศึกษาดนตรีแห่งชาติ (Music Educators National Conference in Teacher Education in Music) โดยนักศึกษาที่จะเข้าสู่อาชีพครูดนตรีจะต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้

ก. ด้านความรู้ (Knowledge)

1. สาธิตและเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของดนตรีผ่านบทประพันธ์แบบดั้งเดิม (Original Composition) และการบรรเลงด้นสด (Improvisation) ในหลากหลายลีลา
2. บันทึกโน้ตและเรียบเรียงดนตรีสำหรับการบรรเลงในโรงเรียน
3. กำหนดและอธิบายในส่วนการทำงานให้กับผู้ว่าจ้างทำดนตรีได้
4. วิพากษ์อารมณ์ของส่วนต่าง ๆ ในบทประพันธ์ดนตรี
5. สามารถที่จะพรรณนาบอกความหมายของเสียงที่ใช้ในงานดนตรีได้อย่างสร้างสรรค์
6. เข้าใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมวรรณคดีดนตรีรวมทั้งภูมิหลังในลีลาดนตรีต่างๆ (Background in Music Styles , History , and Literature)
7. ต้องมีความสามารถใช้วิธีและกระบวนการสอนต่างๆ
8. ต้องมีการพัฒนาความรู้และฝึกฝนปฏิบัติดนตรีทั่วไป การขับร้อง การเล่นเครื่องดนตรี หลักดนตรีศึกษาในระดับอนุบาลถึงเกรด 12
9. มีความรู้อย่างถ่องแท้ในการจัดการบริหารทรัพยากรเพื่อจัดการแสดงดนตรีเพื่อเตรียมสร้างประสบการณ์ในการเข้าสู่อาชีพ

ข. ด้านคุณสมบัติ (Professional Qualities)

1. เป็นแบบอย่างครูดนตรีที่รอบรู้และมีความเป็นนักการดนตรี (Musicianship) ในตนเอง
2. มีบุคลิกภาพที่แสดงออกถึงความเข้าใจในปรัชญาดนตรีศึกษาที่จำเป็นต่อการสร้างประสบการณ์ทางดนตรีต่อเด็ก
3. สามารถที่จะประยุกต์ความรู้เพื่อจัดการปัญหาของนักเรียนดนตรี (Learning Problem of Music Students)
4. ใช้การศึกษาโดยสามารถเลือกทฤษฎีต่างๆ มาสัมพันธ์กับการสอนดนตรีและการเรียนรู้ตามสถานการณ์ต่างๆ
5. มีแนวความคิดใหม่ ๆ ในการวัดผลดนตรีที่บ่งบอกลักษณะของดนตรีศึกษาได้

ค. ด้านทักษะ (Skill)

1. ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการปฏิบัติเครื่องดนตรีหลักด้วยความชำนาญ
2. สามารถบรรเลงประกอบ (Accompaniment) ด้วยเปียโน กีตาร์ หรือออดิโอฮาร์ฟได้
3. ขับร้องด้วยเทคนิคความชำนาญ
4. การอ่านนยเพลง
5. ให้คำแนะนำในการวัดผลดนตรีปฏิบัติได้
6. มีความสามารถในการวิเคราะห์ทักษะการฟังและการเห็นของนักเรียนที่กำลังเล่นเครื่องดนตรี

ได้

มาตรฐานชาติสำหรับการศึกษาดนตรีของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสมาคมครูดนตรีศึกษาแห่งชาติ (MENC, <http://www.menc.org/publication/books/standards.htm>) ได้กำหนดสิ่งที่นักเรียนในโปรแกรมดนตรี ควรต้องมีสมรรถนะ ดังนี้

1. ร้องเพลง (Singing) เดี่ยวและร่วมกับคนอื่น เตรียมการแสดงที่หลากหลาย
2. เล่นเครื่องดนตรี (Performance on instruments) ทั้งเดี่ยวและร่วมกับคนอื่น มีการแสดงดนตรีหลายรูปแบบ
3. ด้นสดทำนอง (Improvising melodies) แปรทำนอง (Variation) และเล่นคลอประกอบ (Accompaniments)
4. ประพันธ์และเรียบเรียงดนตรี (Composing and arranging)
5. อ่านและบันทึกดนตรี (Reading and Notating Music)
6. ฟังและวิเคราะห์และพรรณนาดนตรี (Listening , analyzing and describing music)
7. วัดและประเมินผลดนตรี (Evaluating music)
8. เข้าใจความสัมพันธ์ดนตรีและศิลปะแขนงอื่นๆและสาขาวิชาที่นอกเหนือวิชาศิลปะ
9. เข้าใจดนตรีในเรื่องความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นตัวอย่งการกำหนดสมรรถนะของครูดนตรีจากมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารของหลักสูตรครูดนตรีในประเทศแคนาดา และออสเตรเลีย สรุปพอเป็นสังเขป ดังนี้

มหาวิทยาลัยโตรอนโต้ ในประเทศแคนาดา ได้กำหนดรายวิชาแกน สำหรับวิชาดนตรี (http://www.music.utoronto.ca/Students/Admissions/undergraduate/bachelor/Core_Curriculum.htm) เพื่อให้เกิดสมรรถนะหลักใน 3 กลุ่มวิชา ดังนี้

1. ภาคประวัติศาสตร์ (History) เน้นประวัติศาสตร์ดนตรีตั้งแต่สมัย มิโดเดิลเอจ จนถึงปัจจุบัน ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของดนตรีในสังคม สไตส์ดนตรีในแต่ละยุค

2. ภาคทฤษฎี (Theory) ให้นักศึกษามีความเข้าใจในเรื่องทำนอง จังหวะ การประสานเสียง ตลอดจนการวิเคราะห์ และพัฒนาการของทักษะออกเสียง การประพันธ์ เรียบเรียงเสียงประสาน และการเล่นทำนอง

3. ภาคปฏิบัติ (Performance) ได้แก่ การขับร้อง การปฏิบัติรวมวง การปฏิบัติเครื่องดนตรีเอก การสอนเครื่องดนตรี และการจัดการแสดง

ภาควิชาดนตรี มหาวิทยาลัยซิดนีย์ ในประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดเนื้อหาหลักใน 4 กลุ่มวิชา (<http://www.arts.usyd.edu.au/departs/music/default.htm>) ได้แก่

1. กลุ่มดนตรีวิทยา (Musicology) จะเน้นทั้งดนตรีตะวันตก และดนตรีท้องถิ่น รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมดนตรีกับมนุษย์

2. กลุ่มการประพันธ์ (Composition) การเรียบเรียงเสียงประสาน

3. กลุ่มสื่อและเทคโนโลยี (Media and Technology) การเลือกใช้สื่อดนตรี คอมพิวเตอร์ดนตรี รวมถึงการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องกับงานดนตรีทุกประเภท

4. กลุ่มการปฏิบัติดนตรี (Performance) รวมถึงการขับร้องประสานเสียง และการเล่นเครื่องดนตรี

สำหรับสมรรถนะครูดนตรีตามหลักสูตรจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีการกำหนดไว้ เพียงแต่เขียนไว้ในจุดมุ่งหมายประจำหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอในบทที่ 4 เรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรครูดนตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย